

Duitse media terughoudend in noemen nationaliteit

Analyse

Achtergrond - 31 juli 2019 - Auteur: Wiebke Pittlik

Het drama dat zich maandag afspeelde op het hoofdstation in Frankfurt, beheerst de Duitse media. Een 40-jarige man duwde een moeder en haar 8-jarige zoontje voor een trein. De moeder wist zich te redden, maar het jongetje overleed ter plekke. De dader heeft de Eritrese nationaliteit en woonde sinds 2006 in Zwitserland. Doet zijn afkomst er toe en moet je die melden, vroegen veel journalisten zich af in de eerste uren na het voorval. Een discussie die in Duitsland anders wordt gevoerd dan in Nederland.

De redacties van de Duitse Wereldomroep [Deutsche Welle](#) het [weekblad Der Spiegel](#) en tv-programma Tagesthemen legden dinsdag uitgebreid verantwoording af over hun keuze om de nationaliteit van de dader te noemen. Dat is gebeurd na zorgvuldige afweging, laten ze weten.

De Duitse kwaliteitsmedia zien zich gebonden aan de [Pressekodex](#), waarin de ethische normen in de journalistiek zijn vastgelegd. Over het noemen van etniciteit, religie of nationaliteit bij misdaden zegt deze mediacode: Alleen als het relevant is en er een publiek belang is om die te weten. Deze richtlijn hanteren de meeste Nederlandse redacties ook. Maar de Duitse Pressekodex voegt daar aan toe dat een redactie ervoor moet hoeden dat het noemen van de nationaliteit vooroordelen voedt. Redacties moeten het publieke belang en de relevantie afwegen tegen het gevaar van 'discriminerende veralgemenisering van individueel wangedrag'.

Misschien is het daarom dat Duitse media relatief laat waren met het noemen van de nationaliteit. Toen op de grote Duitse nieuwswebsites nog nergens te lezen was dat de dader uit Eritrea komt, dook dat gegeven op in de Twitter-timeline van de redactie. De rechts-populistische Nederlandse nieuwssite The Post Online meldde dat de dader van Afrikaanse afkomst was. In het persbericht van de politie werd zijn nationaliteit niet vermeld. Alleen op twitter bevestigde de politie van Frankfurt het desgevraagd, in antwoord-tweets.

Het noemen van de afkomst wordt door rechtspopulisten aangegrepen voor hetze tegen buitenlanders

Duitse rechts-populistische nieuwskanalen en twitter-accounts waren er wel als de kippen bij, al gebruikten die de algemenere term Afrikaan in plaats van Eritreeër. Nog voordat de nationaliteit door de kwaliteitsmedia was gemeld, twitterde AfD-fractievoorzitter Alice Weidel hevig verontwaardigd over het nieuws en wees ook een oorzaak aan: de 'Willkommenskultur' waardoor zoveel vluchtelingen in het land zijn toegelaten.

Dat maakt het dilemma direct duidelijk: het noemen van de afkomst van de man wordt door rechtspopulisten aangegrepen voor hetze tegen immigranten. En dat kan ernstige gevolgen hebben; ook daaraan hoeft niemand meer te twijfelen sinds deze maand in Wächtersbach een Eritreeër op straat is neergeschoten door een Duitser met buitenlanderhaat.

Hoeders van de democratie

Dat journalisten dit mechanisme niet in de hand willen werken is voorstelbaar, maar tegelijk willen journalisten ook de feiten berichten, geen verlengstuk van de overheid zijn en niets verhullen. De enorme discussie die ontstond na de massale aanrandingen tijdens de nieuwjaarsnacht 2015/2016 in Keulen zit iedere Duitse journalist nog vers in het geheugen. Destijds duurde het relatief lang voordat bericht werd dat de meeste daders van Noord-Afrikaanse afkomst waren. Dat heeft het wantrouwen van de tegenstanders van een multiculturele samenleving versterkt.

'Keulen' maakte duidelijk dat op veel redacties inderdaad sprake was van activisme en zelfcensuur. (Lees hiervoor ook: [Duitse media onzeker over eigen rol in populismedebat](#)) Duitse journalisten zien zichzelf meer dan Nederlandse als hoeders van de democratie. Ook zijn Duitsers zich door hun ervaring met het nationaal-socialisme meer bewust van het feit dat democratie kwetsbaar is en verdedigd moet worden.

De komst van honderdduizenden vluchtelingen in 2015 ging gepaard met brandaanslagen op asielzoekerscentra en demonstraties van extreem-rechts en anti-islambeweging Pegida. Deze openlijke xenofobie droeg bij aan de neiging van veel journalisten om vooral vooroordelen te ontkrachten en geen kritische geluiden over de komst van de vluchtelingen toe te laten.

Na Keulen werd dit anders. Redacties zijn zich nu bewust dat ze het wantrouwen op rechts vergroten als ze maatschappelijke spanningen proberen te sussen. De afweging wordt zorgvuldig gemaakt; dat de man een Eritreeër is, was dinsdag

overal te lezen. Maar nergens in de kop, meestal pas ergens in alinea drie of vier.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/32680/duitse-media-terughoudend-in-noemen-nationaliteit>